

Vilém Bitnar: *Biblické rapsodie*

Homo novus.

A toho si představuju vždycky takto: mladý člověk, který se ptá, odkud sem přišel a kam chce jít. Mladý člověk, který se hádá se svým bohem nebo osudem, který má sta a sta svých proč. Mladý člověk se širokýma udivenýma zornicema, který se všemu díví, celému tomu starému světu, do kterého, zdá se mu, se naprosto nehodí, poněvadž, zdá se mu, je tak z naprosto jiné, ale naprosto jiné hlíny než on. Mladý člověk nespokojený, kypící, hledající svou cestu, neuvědomělý a zmatený, ale silný a výbojný, prudký a naivní . . . naivní hlavně, t. j. nehorázný, který řekne všecko bez *arrière-pensées*, všecko sytě a plně, drsně a barokně třeba. Mladý člověk, kterému tvůrčí proces není ještě logickým pochodem, uvědoměnou a vyzorovanou, vědomě vypreparovanou řadou *point*, *bystrostí*, *vtipů*, *přepadů*, *umělých osvětlení*. Mladý člověk, jemuž tvůrčí proces je nutnou osudnou tísní, něčím jako chorobou, kterou musí projít, aby ozdravěl, něčím jako velkou biologickou potřebou a přítom metafysickou záhadou.

Homo novus. Mladý člověk, který pronese svůj soud nad starým a daným, který prudce, v jednom dechu poví, co miluje a co nenávidí, co přijímá a co zamítá . . . který udá naráz polaritu své duše . . . ne vypreparovanou v psychologický vzorec analytický . . . v charakterové, typické schema . . . nýbrž tónem a přízvukem, náladovým útokem mladé jarní, rozzpívané bouřky. Mladý člověk, v němž všecko je tíseň a tlak, v němž všecko dere se po světle, zápasí, tře se a žasne, v němž všecko je prudkost, spěch, určitost, rozhodnost a více třeba, extrém a manýra třeba, křečovitost a násilnost třeba.

Tak žije homo novus v mé kritické obraznosti. A není většího kontrastu mezi *tímto mým* homo novus, mezi tímto tvarem mé obraznosti a určitým reálným individuem, p. Bitnarem, jehož knížka leží nyní na mém stole.

Člověk vyrovnaný, hladký, rozumný. Člověk pěkně a řádně sečtělý, dobře vychovaného, zdá se, mírně ušlechtilého vkusu, pečlivě školeného, který nedopouští se žádných bizarností ani banálností, není ani naturalistický cynik ani zase metafysický destilátor subtilních kvintesencí . . . slovem, který vyhýbá se zcela slušně každému extrému, každé problematické a riskantní extravaganci. Člověk, kterého — soudě

podle knihy, jež leží přede mnou — nemučí ani dost málo otázka, proč přišel na svět, který se světu tomu ani dost málo nediví, ježž ani dost málo nepíchá a nebudá do očí, nepokouší a nevyzývá, aby jej chytil v celé té zakouřené, barevné, vlhké, lesklé a drsné notě barev a zvuků. Člověk, který se nehádá a nepře s nikým a ničím, který se vyhýbá všem choulostivým otázkám a otázekám, který se vším, jak se zdá, je si již jasný a se vším vyrovnaný, třeba o tom nemluvil. Člověk, který se vyhnul světu i životu a místo nich chytil se knihy . . . knihy knih, Bible, ne aby se s ní bil, zápasil s ní, přijímal, odmítal, pochyboval . . . nýbrž aby ji pouze *parafrazoval*.

A to jsou p. Bitnarovy *Biblické rapsodie*. Právě-li o sobě v čele knihy: „V novém, hle, Pane můj, vzletu biblickou eposej zpívám,“ nemluví dvakrát nebo třikrát pravdu. To, co podává, není totiž eposej . . . jsou to buď lyrické nebo meditativné glosy zcela běžného a krotkého rázu, navěšené na biblické motivy a rozpředené z nich nebo nejčastěji pouhé parafráze scén, episod, dějů biblických . . . parafráze, řeknu hned, hladké, ale měkké, titěrné, barokové často. Někde retuše pan Bitnar bibli, ale často ji zmalerňuje, činí titěrnou a hravou . . . obléká do pastorálí rokokového století. Obrovské dimenze scvrkly se u p. Bitnara v drobné floritury a krotké dekorace, grandiosní šeré stíny v drobné hopkující figurky, dusný, prudký, žárlivě těžký a plamenný dech starého zákona v mdlou, střízlivou náladu bez pevně vyslovené intonace.

Orient v poesii. Člověk nesmí ani minutu připomínat si všechn var barev, světů, vášní, který poznal již ve světové poesii. Tak střízlivý, tak hladký, tak krátkodechý je proti tomu p. Bitnar. Ten verš — jaký necharakteristický je to verš. Hladký, ano, ale charakteristický, ne a ne! Většinou užívá blankverse podle p. Zeyera, jehož dikci často cítíš, ale to je verš pro lyrika příliš nereliefní, zvláště je-li tradován takovouto mdlou bledou dikcí. To, [co] se snad snese v eposu a dramatech v dlouhých partiích ryze dějových nebo vypravovaných, nejde přenášet jen tak zhola do lyriky meditativné nebo deskriptivné. Zde je třeba jiné sevřenosti, plnosti, nutnosti. Vnější tuhý, spínající a leptající rým dovedl by alespoň trochu a na chvíli vzbudit ilusi této sytosti, i když není v obsahu. Bledý, mdlý a hladký — tak dá se charakterisovat nejlépe, myslím, verš p. Bitnara. Verš neodstíněný, neodlišený, bez nervů a vůně, bez prudké plnosti a silné taneční pružnosti. Verš málo sugestivní a příliš rétorický, verš navázaný na vzory starší generace, Zeyera a Vrchlického hlavně. Verš hladký — — — ale já bych mu odpustil i skřeky, jen kdyby měl kus personálního, duševního rytmu, kdyby se v něm třáslo a cukalo to *něco*, bez čeho není poesie ani umění žádné umění, to něco *personálního*, co nejde napodobit, padčlat, odkoukat, čemu se nejde naučit a jež především schází této knížce.